

The Holy See

VISIT OF HIS HOLINESS POPE FRANCIS TO LESVOS (GREECE) **VISIT TO
REFUGEES** **MEETING WITH CITIZENS AND WITH THE CATHOLIC COMMUNITY.**
A REMEMBERING OF THE VICTIMS OF MIGRATION *Presidium of the Coast Guard*
Saturday, 16 April
2016 [\[Multimedia\]](#)

---

*Αξιότιμες Αρχές της Χώρας και αυτού του τόπου,
φίλτατοι αδελφοί και αδελφές,*

Από τότε που η Λέσβος έγινε πέρασμα για πολλούς αποδημούντες, οι οποίοι αποζητούν την ειρήνη και την αξιοπρέπεια, αισθάνθηκα την επιθυμία να έλθω εδώ. Και ευχαριστώ τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Προκόπιο Παυλόπουλο διότι με προσκάλεσε, από κοινού με τον Οικουμενικό Πατριάρχη κ. Βαρθολομαίο και τον Αρχιεπίσκοπο κ. Ιερώνυμο.

Θα ήθελα να εκφράσω τον θαυμασμό μου για τον Ελληνικό λαό, ο οποίος, παρά τις σοβαρές δυσκολίες που έχει να αντιμετωπίσει, μπόρεσε να κρατήσει ανοιχτή την καρδιά και διάπλατες τις πόρτες. Πάρα πολλοί απλοί άνθρωποι έβαλαν προς διάθεση εκείνο το λίγο που είχαν, για να το μοιραστούν με όποιον ήταν στερημένος από τα πάντα. Ο Κύριος θα ξέρει να ανταποδώσει αυτή τη γενναιοδωρία, όπως κι εκείνη των άλλων γειτονικών λαών, οι οποίοι ήδη από την πρώτη στιγμή υποδέχθηκαν με μεγάλη διαθεσιμότητα πάμπολλους συνανθρώπους που εξαναγκάστηκαν να πάρουν τον δρόμο της προσφυγιάς.

Είναι επίσης ευλογημένη η γενναιοδωρη παρουσία πολλών εθελοντών και πολυάριθμων οργανώσεων, που από κοινού με τους ποικίλους δημόσιους θεσμούς προσέφεραν και συνεχίζουν να προσφέρουν τη βοήθειά τους, εκφράζοντας κατά τρόπο συγκεκριμένο την αδελφική τους εγγύτητα.

Σήμερα θα ήθελα να ανανεώσω την από καρδιάς έκκληση για υπευθυνότητα και αλληλεγγύη μπροστά σε μία τόσο δραματική κατάσταση. Πολλοί πρόσφυγες, που βρίσκονται πάνω σε αυτό το νησί και σε διάφορα μέρη της Ελλάδας, διαβιώνουν σε κρίσιμες συνθήκες, σε ένα κλίμα άγχους και φόβου, ενίοτε απελπισίας λόγω των υλικών ελλείψεων και της αβεβαιότητας για το μέλλον.

Οι ανησυχίες των θεσμών και του κόσμου, εδώ στην Ελλάδα όπως και σε άλλες Χώρες της Ευρώπης, είναι κατανοητές και νόμιμες. Όμως, παρόλα αυτά, δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι οι πρόσφυγες και οι μετανάστες, πριν ακόμη να είναι αριθμοί, είναι άνθρωποι, είναι πρόσωπα, ονόματα, ιστορίες. Η Ευρώπη είναι η πατρίδα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και όποιος πατάει το πόδι του σε γη ευρωπαϊκή θα έπρεπε να μπορεί να το δοκιμάσει αυτό: έτσι θα του γίνει συνείδηση πως θα πρέπει και αυτός με τη σειρά του να τα σέβεται και να τα υπερασπίζεται. Δυστυχώς μερικοί, μεταξύ των οποίων πολλά παιδιά, δεν κατάφεραν ούτε καν να φθάσουν: έχασαν τη ζωή τους στη θάλασσα, θύματα απάνθρωπων ταξιδιών και υποβεβλημένοι στις κακουχίες δειλών βασανιστών.

Εσείς, κάτοικοι της Λέσβου, αποδεικνύετε πως σε αυτά τα χώματα, που είναι κοιτίδα πολιτισμού, χτυπάει ακόμη η καρδιά μιας ανθρωπότητας που ξέρει να αναγνωρίζει πρώτα απ' όλα τον αδελφό και την αδελφή, μιας ανθρωπότητας που ξέρει να χτίζει γέφυρες, και αρνείται να βρει καταφύγιο στην ψευδαίσθηση πως υψώνοντας φράχτες θα νιώσει πιο ασφαλής. Πράγματι, τα φράγματα οδηγούν σε διαιρέσεις αντί να βοηθούν την αληθινή πρόοδο των λαών, και οι διαιρέσεις αργά ή γρήγορα προκαλούν συγκρούσεις.

Για να είμαστε όντως αλληλέγγυοι με όποιον είναι καταναγκασμένος να εγκαταλείψει την πατρική του γη, είναι επιτακτικό να εργαστούμε για να εξαλειφθούν οι αιτίες αυτής της δραματικής πραγματικότητας: δεν αρκεί να περιοριστούμε στο να επιδιώκουμε την επίλυση των επείγουσών αναγκών της στιγμής, αλλά χρειάζεται να αναπτύξουμε πολιτικές ευρείας αναπνοής, όχι μονόπλευρες. Πρώτα απ' όλα είναι αναγκαίο να χτίσουμε την ειρήνη εκεί όπου ο πόλεμος έφερε καταστροφή και θάνατο, και να εμποδίσουμε αυτός ο καρκίνος να κάνει μετάσταση και αλλού. Γι' αυτό πρέπει να αγωνιστούμε σθεναρά εναντίον της ανεξέλεκτης παραγωγής και διακίνησης όπλων και των ραδιουργιών που συχνά κρύβονται πίσω από αυτές. Πρέπει να χάσουν κάθε υποστήριξη όσοι επιδιώκουν σχέδια μίσους και βίας. Αντιθέτως πρέπει να προωθείται ανελλιπώς η συνεργασία μεταξύ των Χωρών, των διεθνών Οργανισμών και των ανθρωπιστικών θεσμών, όχι απομονώνοντας, αλλά υποστηρίζοντας αυτόν που αντιμετωπίζει την επείγουσα κατάσταση. Υπό αυτή την προοπτική ανανεώνω την ευχή να έχει επιτυχία η Πρώτη Παγκόσμια Ανθρωπιστική Σύνοδος Κορυφής, που θα λάβει χώρα στην Κωνσταντινούπολη τον ερχόμενο μήνα.

Όλα αυτά μπορούν να γίνουν μόνο από κοινού: από κοινού μπορούν και πρέπει να αναζητηθούν λύσεις άξιες του ανθρώπου στο σύνθετο πρόβλημα των προσφύγων. Και σε αυτό είναι απαραίτητη και η συμβολή των Εκκλησιών και των θρησκευτικών Κοινοτήτων. Η παρουσία μου εδώ, από κοινού με τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο και τον Αρχιεπίσκοπο Ιερώνυμο, έγκειται στο να δώσουμε μαρτυρία της θέλησής μας να συνεχίσουμε να συνεργαζόμαστε, ώστε αυτή η ιστορική πρόκληση να γίνει αφορμή όχι σύγκρουσης, αλλά ανάπτυξης του πολιτισμού της αγάπης.

Φίλτατοι αδελφοί και αδελφές, μπροστά στις τραγωδίες που πληγώνουν την ανθρωπότητα, ο Θεός δεν είναι αδιάφορος, δεν είναι απόμακρος. Αυτός είναι ο Πατέρας μας, ο Οποίος μας ενισχύει στην οικοδόμηση του αγαθού και στην απώθηση του κακού. Όχι μόνο μας ενισχύει, αλλά στον Ιησού μάς έδειξε την οδό της ειρήνης. Μπροστά στο κακό που υπάρχει στον κόσμο, Αυτός έγινε δούλος

μας, και με την αγαπητική του διακονία έσωσε τον κόσμο. Αυτή είναι η αληθινή εξουσία που γεννά την ειρήνη. Μόνο όποιος υπηρετεί με αγάπη οικοδομεί την ειρήνη. Η υπηρεσία μάς κάνει να βγούμε από τον εαυτό μας και να φροντίσουμε τους άλλους, δεν αφήνει να οδηγηθούν σε καταστροφή τα πρόσωπα και τα πράγματα, αλλά ξέρει να τα διαφυλάττει, διαπερνώντας το πυκνό στρώμα της αδιαφορίας που συσκοτίζει το νου και την καρδιά.

Ευχαριστώ εσάς, επειδή είστε φύλακες ανθρωπιάς, επειδή φροντίζετε με τρυφερότητα τη σάρκα του Χριστού, ο Οποίος υποφέρει στον πιο ελάχιστο αδελφό που πεινάει και είναι ξένος, και που εσείς υποδεχτήκατε (πρβλ. Μτ 25,35)

Ευχαριστώ!

Θεέ της ευσπλαχνίας,

Σε παρακαλούμε για όλους τους άνδρες, τις γυναίκες και τα παιδιά, που αποδήμησαν από αυτόν τον κόσμο αφού άφησαν τη χώρα τους επιζητώντας μία καλύτερη ζωή. Παρότι πολλοί από τους τάφους τους δεν έχουν όνομα, τον καθέναν από τους ανθρώπους αυτούς Εσύ γνωρίζεις, τον αγάπησες και τον θέλησες επάνω σε αυτή τη γη.

Σου εμπιστευόμαστε όλους εκείνους που διέτρεξαν αυτό το ταξίδι, υπομένοντας φόβους, αβεβαιότητα και ταπεινώσεις, με σκοπό να φθάσουν σε έναν τόπο ασφάλειας και ελπίδας. Όπως Εσύ δεν εγκατέλειψες τον Υιό σου, όταν οδηγήθηκε σε έναν τόπο ασφαλή από την Παναγία και τον Ιωσήφ, έτσι τώρα να είσαι κοντά σε αυτά τα παιδιά σου διαμέσω της τρυφερότητας και της προστασίας μας. Κάνε ώστε, φροντίζοντάς τους, να μπορέσουμε να προωθήσουμε έναν κόσμο όπου κανείς να μην είναι εξαναγκασμένος να αφήσει το σπίτι του και όπου όλοι να μπορούν να ζουν με ελευθερία, αξιοπρέπεια και ειρήνη.

Θεέ της ευσπλαχνίας και Πατέρα όλων, αφύπνισέ μας από τον ύπνο της αδιαφορίας, άνοιξε τα μάτια μας στα βάσανά τους κι απεγκλώβισέ μας από την αναισθησία. Έμπνευσε όλους μας, έθνη, κοινότητες και μεμονομένα άτομα, να αναγνωρίσουμε πως όσοι φθάνουν στις ακτές μας

είναι αδελφοί και αδελφές μας.
 Βοήθησέ μας να μοιραστούμε μαζί τους τις ευλογίες
 που λάβαμε από τα χέρια σου
 και να αναγνωρίσουμε πως από κοινού,
 ως μία και μοναδική ανθρώπινη οικογένεια,
 είμαστε όλοι πρόσφυγες, ταξιδιώτες ελπίδας προς Εσένα,
 ο Οποίος είσαι ο αληθινός μας οίκος,
 εκεί όπου κάθε δάκρυ θα εξαλειφθεί,
 εκεί όπου θα είμαστε εν ειρήνη, στην ασφάλεια της αγκαλιάς σου.

HIS BEATITUDE IERONYMOS, ARCHBISHOP OF ATHENS AND OF ALL GREECE

Ο Θεός των πνευμάτων και πάσης σαρκός, ο τον θάνατον καταπατήσας, τον δε διάβολον καταργήσας, και ζωήν τω κόσμω σου δωρησάμενος, αυτός, Κύριε, ανάπαυσον τας ψυχάς των κεκοιμημένων δούλων σου, εν τόπω φωτεινώ, εν τόπω χλοερώ, εν τόπω αναψύξεως, ένθα απέδρα οδύνη, λύπη και στεναγμός. Παν αμάρτημα το παρ' αυτώνπραχθέν εν λόγω ή έργω ή διανοία, ως αγαθός και φιλόανθρωπος Θεός, συγχώρησον ότι ουκ έστιν άνθρωπος, ος ζήσεται και ουχ αμαρτήσεται, συ γαρ μόνος εκτός αμαρτίας υπάρχεις, η δικαιο-σύνη σου δικαιοσύνη εις τον αιώνα, και ο νόμος σου αλήθεια.

Ότι συ ει η ανάστασις, η ζωή, και η ανάπαυσις των κεκοιμημένων δούλων σου, Χριστέ ο Θεός ημών, και σοι την δόξαν αναπέμπομεν, συν τω ανάρχω σου Πατρί, και τω παναγίω και αγαθώ και ζωοποιώ σου Πνεύματι, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.

O God of all spirits and flesh, Who has trodden down death, destroying the power of the devil, bestowing life on Your world to the soul of Your servants departed this life, do You Yourself, O Lord, give rest in a place of light, in a place of green pasture, in a place of refreshment, from where pain and sorrow and mourning are fled away. Every sin by them committed in thought, word, or deed, do You as our good and loving God forgive, seeing that there is no man that shall live and sin not, for You alone are without sin: Your righteousness, and Your law is truth.

For You are the Resurrection, the Life, and the Repose of Your servants, O Christ our God; and to You do we send up Glory, as to Your Eternal Father and Your All-Holy, Good, and Life-creating Spirit, both now and ever, and to the ages of ages. Amen.

HIS HOLINESS BARTHOLOMEW, ECUMENICAL PATRIARCH OF CONSTANTINOPLE

Lord of mercy, compassion and all comfort, we pray to You for our brothers in difficult circumstances and we offer to Your Goodness:

Nurture the infants; instruct the youth; strengthen the aged; give courage to the faint hearted; reunite those separated; sail with those who sail; travel with those who travel; defend the widows; protect the orphans; liberate the captives; heal the sick. Remember, O God, those who are in mines, in exile, in harsh labor, and those in every kind of affliction, necessity, or distress; and all those who entreat Your loving kindness; those who love us and those who hate us; and pour out upon all Your rich mercy, granting them their petitions for salvation

Again we pray, Lord of life and of death, grant eternal repose to the souls of Your departed servants, those who lost their lives during their exodus from war-torn regions and during their journeys to places of safety, peace and prosperity.

For You, Lord, are the helper of the helpless, the hope of the hopeless, the savior of the afflicted, the haven of the voyager, and the physician of the sick. Be all things to all, You who know each person, his requests, his household, and his need. Deliver this island, O Lord, and every city and country, from famine, plague, earthquake, flood, fire, sword, invasion of foreign enemies, and civil war. Amen.